

Є люди, що моляться за всіх

Ще лише кілька років тому, стоячи на автобусній зупинці, неодноразово бачила, як легенькими й дрібними кроками простувала невеличка й худенька жінка поважного віку на околицю Соснового. «Це мама Іри Назарової, - сказав хтось із нашого гурту. - Вона щоразу з Іванівки іде пішки, ніколи не їде автобусом». Коли бабуня порівнялася з нами, хтось захотів удовольнити свою цікавість, чому так робить жінка. У відповідь почули: «А я не знаю розкладу автобусного руху, да й для здоров'я корисно. Отак».

Усе в цьому житті має, напевно, вищими силами встановлені межі. Як у народі кажуть, і залізо зношується. Вечерпався ліміт на дужу ходьбу і в героїні мого допису. Коли в 2012 році залишилася вдовою, на п'ятий рік згодилася на переїзд у Соснове до доньки Ірини та зятя Миколи. Рідна хата вже не світилася вікнами, стояла пустою. Нещодавно хтось наважився позбиткуватися над прихистком чужої долі: зірвано замки, понівечено двері, розкидано складені охайно речі в шафі, повітягвані шухляди. Новий халат валявся на підлозі, нікому не потрібний. «Там на ньому шпилька причеплена, - демонструючи гарну пам'ять, каже телефоном мати дочці, яка приїхала з чоловіком склити вибиту шибку у рідній хаті, що стала місцем безбожного чийогось вчинку. - А поруч з халатом на полиці лежали такі-то й такі-то речі. Ти бачиш, образи дуже гарні і їх не забрали. Не можна хату залишати без ікон, тому і не забрала їх з собою.

Пані Ірина - моя недалека сусідка. З

на обелісках Губкова і Соснового. Сюди у дні пам'яті родичі покладають квіти, як і на братську могилу в Озірцях.

Закарбувалося назавжди, як тяжко працювали дорослі і діти. Ходили в трепах, але голодні не були ніколи. Світлим спогадом є навчання у польській школі, три класи якої закінчила пані Софія. З великою любов'ю відгукується про вчительку з Кракова Броніславу Пшешляковську, яка була дуже доброю людиною і, на відміну від свого колеги, ніколи у руках не тримала лінійки, яка б ходила по учнівських долоньках. До Софійки ставилася з особливою теплотою, може, через очевидні здібності до навчання. «Кеди б могла, я би украдлила у пана гайового те дзявчинке», - любила повторювати вона. Такі ж хороші спомини і про пана лісничого Левушевського, у якого працював тато Кроль Володимир Пилипович. «Непоганий чоловік», - казав батько не раз про нього.

Життя іванівців, як і всіх західняків, змі-

С. В. СОЛОВЙОВА з дочкою Іриною.

числі й 12-річна Софійка та її подружка з Ві-

ще батькова сестра Меланія дала корову, і це допомогло вижити і врятуватися від голоду. Згодом з Гути перевезли куплену колишню польську хату і побудувалися біля автобусної зупинки, бо на місці колишньої росло приміщення контори Іванівського лісництва. Невдовзі старші брати Микола і Степан одружилися і звили свої сімейні гніздечка. Софія залишилася при батьках, доглянувши їх до останнього подиху. Заміж вийшла у 21 рік за Соловйова Василя Михайловича, теж з Іванівки, але Тюменської області Тобольського району. Хлопець виріс з братом і сестрою у дитячому будинку (батьки загинули у війну, а згодом і старший брат). У нашу Іванівку потрапив завдяки друзі, до якого приїхав у гості. Батько сказав Софії: "Забери його, він буде добрим чоловіком". Послухала. Сама працювала в колгоспі, чоловік - у дорожньому відділі. У подружньому житті, як на довгій ниві, усього було: і доброго, й поганого. На чільному місці завжди - повсякденна робота і турбота про дітей. Їх прийшло у світ семеро, у двох зірочка закотилася у малолітньому віці.

Найстарша донька Ірина вийшла заміж у Соснове, подарувавши трьох внуків: Юрія, Михайла та Олександра. Нині з чоловіком на пенсії. Людмилу романтика покликала на БАМ в Іркутську область. Сюди ж заїтувала брата Володимира, який став під-

люб'язної згоди маю можливість поговорити з її мамою Софією Володимирівною Соловйовою (у дівочтві – Кроль), котрій у прийдешньому травні виповниться 93 роки. Незважаючи на висоту прожитих років, пані Софія має чітку пам'ять і ясний розум. Вона знає напам'ять усі вранішні і вечірні молитви українською і польською мовами, багато пісень обох народів (колись співала із сільської сцени). Жаль, ноги і руки не хочуть слухатися. І зір упав, не дозволяє читати газети, та і слух доводиться напружувати. У домі дітей старенькій тепло і затишно. «Іра і Коля добрі у мене, каже вона. Горнятко улюбленого теплого козячого молока завжди є, і свіжий супчик чи рибна юшка, і добре слово напихвати. Коли ж виникає нагальна потреба, то кличу їх ось цим голосистим різдвяним дзвіночком, як колись робили пани».

Пані Софія народилася за Польщі у с. Янювці (теперішня Іванівка, що межує з Адамівкою) у звичайній селянській родині. Батько вів одноосібне господарство: 5 гектарів землі, 5 корів, вівці, кінь. Мама, незважаючи на хворобу серця, багато працювала, народивши 11 дітей, з яких вижило шестеро. Найстарша сестра Галена вийшла заміж за поляка і згодом виїхала на батьківщину чоловіка. Сестра Олександра була заміжня в Озірцях, загинула від рук фашистів під час трагедії 15 грудня 1942 року. Брата Михайла, який був одружений у Губкові, теж скосила ворожа куля на фронтівій дорозі у Латвії. Його ім'я викарбувано

нилося кардинально з приходом більшовицької влади. 10 лютого 1940 року до Кролів приїхала міліція, оточила хату і наказала виходити усій родині. Мама підійшла до скрині, щоб узяти перевдягнутися дітям. Не дали. Тоді шепнула Софійці, щоб утікала через інші двері. Дівчинка уже бігла полем до сестри Олени, яка жила неподалік, але міліціонер, на прізвище Хижак (як символічно!) наздогнав і повернув. Привезли у Людвипіль у райком, де оформили документи і висловили звинувачення у куркульстві і польському духові. Сюди ж родичі встигли доправити одяг, бо ж лютий лютував. До Костополя їхала ціла валка, підвід з 35, на яких сиділо по родині, здебільшого лісників. Звідси потяг-товарняк рушив в Архангельську область. Холодні вагони отоплювалися печами-буржуйками, стояв сморід і чад, від чого людей нудило і виникали спазми у шлунку. Одна бабуня не витримала важкої дороги й померла. Охорона викинула тіло у чисте засніжене поле. Її чоловік, лісник із Більчаків, на прізвище Галас ревно плакав усю дорогу. По прибутті потяга в Архангельськ він рушив назад пішки у пошуках мертвої дружини, щоб поховати по-людськи. Як пізніше з'ясувала Софія Володимирівна у його земляків, чоловік у Більчаки так і не повернувся. Хто зна, може, і його останнім місцем стали чисте поле чи дрімучий ліс.

У селищі Тесовая батьки ручними пилками різали височенні сосни, а діти, у тому

ллі Герук Єва, складали у штабелі. Дякували Богові, що нема наглядачів і норми виробітку не встановлені – не політичні ж... Місцеві дуже співчували виселенцям, підгодували козячим молоком. Коли термін поселення вийшов, тамтешня бабця Калінкіна подарувала родині Кролів ікону Божої Матері Смоленської. «Ніде не подіньте її, наказувала вона, хіба уже будете немічні, то передайте найменшій дитині». Як і велено, нині передано ікону наймолодшій доньці Жанні. Навічно, проте, залишилася в архангельській землі дев'ятирічна сестричка Маринка, яка померла в лікарні 24 червня 1941 року (цього ж числа 17 років потому піде до Бога і батько).

Після Покрови у 1945 році родина повернулася в Іванівку. Колишньої хати не було: спопелила війна. На перших порах поселилися у землянці дядька Івана Гукала, який був головою сільради. Дарма що був неграмотний, умів написати лише перший склад свого прізвища «Гу», зате душу мав добру і співчутливу.

Здавалося, сибірський мороз теж захотів в Україну, помчав наввипередки і до 14 жовтня зіпсував урожай невикопаних буряків і картоплі. Двоюрідний брат Антон повернувся з війни неушкодженим (його мати подарувала синові хрестик-оберіг і наказала: «Щоб ти нікого не вбив і щоб ти повернувся живим»), але не встиг зібрати урожай і дозволив нещасним родичам шукати вцілілу картоплю. П'ять мішків бульб – сімейна розкіш на той час! А

приємцем, а сестра у нього – завскладом. Олександра доля закинула на танковий завод у Харкові. Наймолодша Жанна живе у Здолбунові, працює продавцем. Усі діти не забувають про матір: провідують, надсилають гостинці і гроші. Софія Володимирівна має 12 внуків і 16 правнуків. « Пора б уже й умирати», – каже вона.

– Ні, мамо, – на те їй Ірина, – до сотні недалечко, ми з роду довгожителів: одна тітка прожила 100 років, інша -103. У тебе уже обов'язків нема, лише одна робота – молитва до Бога». І пані Софія, склавши по-божо худенькі руки, уголос стала промовляти: «– Боженьку! Оздорови моїх дітей, моїх онуків, правнуків, усіх людей: і стареньких, і молоденьких, і маленьких, і немовляточок в Україні і цілому світі. Боженьку! Благослови нашу Землю на мир, добро і благодать». Це прохання звучало так щиро, по-своєму, особливо й натхненно, аж вірилося: Бог її обов'язково почує! Я ще з приємністю дивувалася, що у серці пані Софії життєві труднощі не посіяли злоби чи скорботи. Здавалося, її душа зіткана з терпіння, щирості, милосердя й молитви. І мимоволі подумалось: «Це ж добре, що є на світі люди, котрі моляться за всіх! Дай, Боже, їм доброго здоров'я і довгого віку! Дай, Боже, пані Софії силу жити. Нехай дзвіночок її земного життя ще таки доззеленить до її сторіччя тихеньку і ніжну мелодію».

**Марія ВАВРИК,
Соснове.**